

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут економічної безпеки та митної справи
Кафедра кримінального судочинства та аналітичної діяльності

Затверджено

Вченою радою Навчально-наукового інституту
економічної безпеки та митної справи,

від «01» 10 2024 р. № 3

Голова В. ПРОКОПЕНКО

Методичні рекомендації
до написання курсових робіт з навчальної дисципліни
«Актуальні проблеми організації фінансових розслідувань»
для підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
денної та заочної форми навчання

галузь знань 08 «Право»
спеціальність 081 «Право»
освітня програма «Фінансові розслідування»
Статус дисципліни: обов'язкова

Ірпінь 2024

Методичні рекомендації складені на основі робочої програми навчальної дисципліни «Актуальні проблеми організації фінансових розслідувань», затвердженої НМР Університету від 12.09.2024 № 1.

Укладач:

О. КАЛГАНОВА, к.ю.н., доцент,
доцент кафедри кримінального
судочинства та аналітичної діяльності

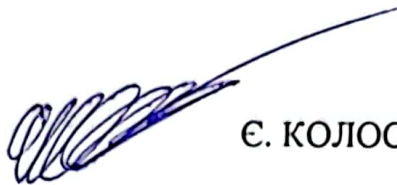
Гарант освітньої програми

О. КАЛГАНОВА, к.ю.н., доцент,
доцент кафедри кримінального
судочинства та аналітичної діяльності

Методичні рекомендації до написання курсових робіт розглянуто і схвалено кафедрою кримінального судочинства та аналітичної діяльності, протокол від 26 вересня 2024 р. № 28/24-лс

Завідувач кафедри
кримінального судочинства
та аналітичної діяльності

Є. КОЛОСОВСЬКИЙ, к.ю.н., доцент

Зміст

1.	Загальні положення курсової роботи	4
2.	Структура курсової роботи	6
3.	Вимоги до змісту курсової роботи	6
3.1.	Вступ	7
3.2.	Основна частина	8
3.3.	Висновки	8
3.4.	Список використаних джерел	8
3.5.	Додатки	9
4.	Вимоги до оформлення курсової роботи	9
5.	Організація виконання та захисту роботи	12
6.	Орієнтовна тематика курсових робіт	21
7.	Рекомендована література	33

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота з навчальної дисципліни «Актуальні проблеми організації фінансових розслідувань» – передбачений навчальним планом вид самостійної навчально-наукової роботи з елементами дослідження, що виконується здобувачами вищої освіти другого (магістерського) рівня з метою закріплення, поглиблення й узагальнення знань, здобутих за час навчання, та їхнього застосування до комплексного вирішення конкретного фахового завдання.

Курсова робота – дієвий засіб нарощування ключових компетентностей здобувачів вищої освіти. Працюючи над курсовою роботою, здобувачі вищої освіти розвивають навички наукового підходу до висвітлення обраної теми дослідження, вміння відбирати, опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати матеріал, який досліджується, робити обґрунтовані висновки.

Виконання і захист курсової роботи дозволяють визначити рівень теоретичної і практичної підготовки здобувача вищої освіти, його вміння самостійно працювати з науковою літературою, правильно аналізувати та узагальнювати навчальний матеріал.

Курсова робота повинна відповідати сучасному рівню юридичної науки, чинного законодавства і юридичної практики.

Курсова робота повинна бути логічно побудованою, мати характер цілісного і завершеного самостійного дослідження

Метою написання курсової роботи є:

- поглиблення знань здобувачів вищої освіти з актуальних проблем організації фінансових розслідувань;
- систематизація одержаних теоретичних знань з навчальної дисципліни «Актуальні проблеми організації фінансових розслідувань»;
- розвиток умінь самостійного критичного опрацювання наукових джерел;
- формування дослідницьких умінь;
- стимулювання до самостійного наукового пошуку;
- розвиток вміння аналізувати вітчизняний та зарубіжний досвід організації фінансових розслідувань та узагальнювати одержані результати;
- формування вміння практичної реалізації результатів дослідження проблем організації фінансових розслідувань в самостійно виконаному дослідженні.

Загальні вимоги до курсової роботи:

- цілеспрямованість (робота присвячується дослідженню однієї проблеми);
- логічна та послідовна структурованість за змістом;
- глибина дослідження та повнота висвітлення визначених питань;
- переконливість аргументації викладених думок;
- точність і стислість формулювань, конкретність викладу матеріалу;
- вживання наукових термінів та понять повинне бути доречним та правильним;
- високий рівень самостійності суджень;
- мовна грамотність;
- обґрунтованість висновків і рекомендацій;
- вміння аналізувати матеріали вітчизняної та зарубіжної практики організації фінансових розслідувань;
- дотримання академічної доброчесності;
- вміння працювати з вітчизняними та зарубіжними науково-монографічними, правовими джерелами з досліджуваного питання.

Під час написання та подальшого захисту курсової роботи здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня повинен продемонструвати володіння такими компетентностями та вміннями, одержаними за результатами навчання.

Компетентності здобувача вищої освіти – загальні:

- здатність проводити дослідження на відповідному рівні;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність приймати обґрунтовані рішення;
- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

Компетентності здобувача вищої освіти – спеціальні (фахові):

- здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності;
- здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію;
- здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності;
- здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування;
- здатність взаємодіяти з міжнародними інституціями під час фінансових розслідувань;
- здатність до практичної правотворчої та правозастосовної діяльності у сфері фінансових розслідувань із урахуванням функцій і повноважень органів, на які покладається завдання щодо запобігання, виявлення, припинення, розслідування та розкриття кримінальних правопорушень, об'єктом яких є фінансові інтереси держави та/або місцевого самоврядування, а також виявлення та розшуку активів – майна, на яке може бути накладено арешт у кримінальному провадженні.

Вміння, одержані за результатами навчання:

- оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання;
- проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження;
- здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки;
- обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи;
- дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання;
- оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності;
- генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології у наданні правничих послуг;
- аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів;
- інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності;
- взаємодіяти з міжнародними інституціями під час фінансових розслідувань;
- мати навички практичної правотворчої та правозастосовної діяльності у сфері організації фінансових розслідувань із урахуванням функцій і повноважень органів, на які покладається завдання щодо запобігання, виявлення, припинення, розслідування та розкриття кримінальних правопорушень, об'єктом яких є фінансові інтереси держави та/або місцевого самоврядування, а також виявлення та розшуку активів – майна, на яке може бути накладено арешт у кримінальному провадженні.

У курсовій роботі не повинно бути переписаних з наукових джерел положень і формулювань, а допускаються лише посилання на них. Заборонено також вміщувати до тексту курсової роботи ксерокопії, чи іншим способом виготовлені копії малюнків, графіків, таблиць тощо. Не дозволяється переписувати і переказувати своїми словами чужі тексти, видаючи їх основні ідеї та твердження за свої. Зміст слід опрацьовувати за допомогою різних методів наукового дослідження (переважно аналізу та синтезу) і в новому вигляді використовувати у власному тексті.

Дослівне запозичення чужого тексту, яке не супроводжується посиланням на джерело, називається плагіатом і суворо карається у науковому середовищі. Робота, автор якої перевищив дозволений рівень плагіату, знімається з розгляду незалежно від стадії підготовки.

При виконанні курсової роботи слід уникати таких типових помилок, а саме коли:

- зміст роботи не відповідає плану курсової роботи або не розкриває тему повністю чи її

частини;

- обсяг та оформлення роботи не відповідають вимогам;
- матеріал викладено безсистемно;
- при написанні використано нормативно-правові акти, які втратили чинність;
- не проаналізовано нову (останні 5 років) наукову літературу з досліджуваної теми;
- кількість використаних джерел є недостатньою для розкриття обраної теми;
- не проаналізовано зарубіжний досвід організації фінансових розслідувань за темою курсової роботи;
- у тексті наведені не всі посилання на використані джерела;
- бібліографічний опис джерела у списку використаних джерел складено з порушенням вимог.

2. СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота складається з титульного аркуша, реєстраційного аркуша, завдання на курсову роботу, календарного плану, змісту, переліку умовних позначень (за необхідності), вступу, основної частини, висновків і списку використаних джерел, додатків (за необхідності), критеріїв оцінювання курсової роботи та рецензії.

На *титульному аркуші* мають бути зазначені: назва відомства, якому підпорядковано вищий навчальний заклад, повна назва університету, назва кафедри, на якій виконано роботу, тема роботи, прізвище, ім'я та по батькові виконавця, прізвище, ініціали, науковий ступінь, вчене звання (за наявності) і посада наукового керівника, а також назва міста й рік виконання роботи (*додаток 1*).

У *змісті*, який є остаточно відкоригованим планом курсової роботи, перелічують заголовки всіх її структурних частин у тій послідовності, в якій вони подаються в тексті, і вказують сторінки, на яких вони починаються (*додаток 4*).

У *вступі* коротко обґрунтовують вибір теми, її значення та актуальність, висвітлюють сучасний стан дослідження наукової проблеми, якій присвячено роботу, стисло викладають програму дослідження.

Основну частину, як правило, поділяють на *теоретичну* й *практичну*. У теоретичній частині надається критичний аналіз опрацьованої здобувачем вищої освіти наукової літератури та виділяються теоретичні положення, які були вихідними при виконанні практичної частини. У цій частині також обґрунтовується необхідність здійснення певних дослідницьких напрацювань.

Практична частина містить опис проблем теми курсової роботи та практичних напрямів їх розв'язання.

У *висновках* стисло, переважно у формі тез або нерозгорнутих, лаконічно сформульованих тверджень, має бути зазначено, що зроблено, яких висновків дійшов здобувач вищої освіти, подано практичні рекомендації щодо вдосконалення тієї або іншої проблеми.

Список використаних джерел складає перелік опрацьованих здобувачем вищої освіти вітчизняних та зарубіжних праць з основної дисципліни та суміжних з нею наук, на які він посилається у своїй роботі (*додаток 7*).

Курсова робота виконується українською мовою.

Курсова робота виконується комп'ютерним способом, її обсяг не повинен перевищувати – 45 сторінок тексту, набраного через 1,5 інтервали на комп'ютері (кегель 14), відступ від початку строки – 1 см.

На виклад основної частини роботи відводиться, як правило, 18-20 сторінок, на вступ і висновки – по 2-3 сторінки. Список використаних джерел і додатки до обсягу курсової роботи не зараховуються, хоча вони й мають спільну нумерацію з рештою роботи.

Курсова робота повинна бути грамотно написана й охайно оформлена.

Зброшуровану курсову роботу подають науковому керівникові на остаточну перевірку не пізніше ніж за два тижні до її захисту.

3. ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Після затвердження теми курсової роботи здобувач вищої освіти, за погодженням з науковим керівником, розробляє план роботи, складає список літератури і опрацьовує необхідні нормативно-правові акти, а також визначає строки і складає орієнтований графік написання

курсової роботи. Обов'язковим правилом вибору теми є те, що йому має передувати належна теоретична підготовка, тобто оволодіння необхідним матеріалом з предмету даного дослідження.

Курсова робота повинна бути написана відповідно до плану, який розробляється здобувачем вищої освіти. Під час роботи над обраною темою, здобувачу вищої освіти необхідно спочатку вивчити підібрані джерела. При цьому доцільно робити виписки у вигляді цитат або вільного переказу окремих положень. Після вивчення необхідної літератури, зібравши достатній матеріал для висвітлення теми, слід приступити до його повної обробки, упорядкування, аналізу і викладу згідно зі складеним планом. Здобувач вищої освіти повинен зрозуміло та логічно висловлювати свої та запозичені з використаних джерел думки. Необхідно, щоб автор при виконанні роботи висловлював власне ставлення до описуваних подій та оцінок їх у зібраній літературі. Тобто при написанні курсової роботи потрібно уникати поверхневого висвітлення, загальних фраз, а особливо, дослівного переписування з використаних джерел. Останнє призведе до негативної оцінки роботи керівником і повернення її на доопрацювання.

Зазвичай, курсова робота виконується акуратно, грамотно, а основні її положення ідеї мають бути чітко і правильно сформульовані.

3.1. Вступ

У вступі розкривається сутність наукової проблеми та її значущість, стан розробки й обґрунтування необхідності проведення дослідження та подається загальна характеристика роботи у такій послідовності:

- визначається *актуальність теми* (наскільки її розробка є потрібною і важливою у контексті української правничої науки і практики);
- чітко формулюються *мета і завдання роботи, об'єкт і предмет дослідження*. *Мета* курсової роботи – це кінцевий результат дослідження, який передбачає розв'язання визначених завдань; *завдання* – це певні етапи досягнення цього результату. Кожному завданню повинен відповідати визначений зміст роботи. Завдання знаходять свою конкретизацію у висновках (висновків не повинно бути менше ніж завдань);
- вказуються *методи* дослідження, використані автором під час наукового пошуку;
- подається *огляд літератури* за темою курсової роботи.

Завдання дослідження передбачають такі елементи:

- вирішення певних теоретичних питань, які входять у загальну проблему дослідження (наприклад, виявлення сутності понять, явищ, процесів, подальше вдосконалення їх вирішення, розробка ознак, рівнів функціонування, критеріїв ефективності, принципів та умов застосування тощо);
- всебічне (при необхідності й експериментальне) вивчення практики вирішення певної проблеми, виявлення її типового стану, вад і труднощів, їх причин, типових особливостей передового досвіду (таке вивчення дозволяє уточнити, перевірити ті дані, які опубліковані в спеціальних неперіодичних і періодичних виданнях, підняти їх на рівень наукових фактів, обґрунтованих у процесі спеціального дослідження);
- обґрунтування необхідної системи заходів щодо вирішення певної проблеми;
- експериментальна перевірка запропонованої системи заходів відносно відповідності її критеріям оптимальності, тобто досягнення максимально важливих у відповідних умовах результатів вирішення цих проблем при певних затратах часу і зусиль;
- розробка методичних рекомендацій та пропозицій щодо використання результатів дослідження у практиці роботи відповідних установ (організацій).

Під час визначення *об'єкта і предмета* дослідження слід пам'ятати, що об'єкт є ширшим, ніж предмет. Якщо об'єкт дає відповідь на питання «що досліджується», то предмет визначає окремі аспекти аналізу досліджуваної проблеми.

Об'єкт дослідження – це суспільні відносини, процес або явище, які породжують проблемну ситуацію.

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта і являє собою частину від цілого (тобто об'єкта). Об'єкт і предмет співвідносяться як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка й стане предметом дослідження. Саме на предмет спрямована увага автора, оскільки він має визначати назву роботи.

Методи дослідження: зазначаються методи наукового дослідження з обов'язковим

зазначенням підрозділу.

Огляд літератури: по-перше, демонструє обізнаність автора у вибраній темі, по-друге, дозволяє охарактеризувати історію розвитку досліджень даної теми та наявну базу знань. При цьому недостатньо вказати перелік опублікованої літератури з анотацією кожного видання. Слід проаналізувати, наскільки глибоко досліджувалася дана тема у фундаментальних та інших працях, систематизувати найважливіші положення, виявити питання, які не отримали відповіді у попередніх дослідженнях та логічно пов'язати їх з завданням виконуваної роботи.

Усі частини вступу повинні мати між собою логічний взаємозв'язок. Обсяг вступу не повинен перевищувати 3-х сторінок друкованого тексту.

3.2. Основна частина

У рамках *основної частини роботи* (обсяг – 23-27 сторінок) здобувач вищої освіти повинен виконати завдання, визначені у вступі і досягти поставленої мети курсової роботи. Основна частина має включати 2-3 самостійні, але взаємопов'язані розділи, у яких розкриваються основні положення теми курсової роботи. На основі опрацьованого матеріалу здійснюється розгорнутий виклад теоретичних положень та емпіричних даних, що досліджуються. Основна частина курсової роботи повинна мати не описовий, а творчий, аналітичний характер. Важливо, щоб при написанні курсової роботи була висвітлена позиція автора, його міркування щодо питань, які розглядаються, пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства, діяльності відповідних державних органів тощо. Здобувач вищої освіти повинен дослідити нормативно-правову базу, досвід роботи (зокрема зарубіжний) у сфері організації фінансових розслідувань, супроводжувати виклад матеріалу власними коментарями, завершувати кожне питання чи розділ коротким узагальнюючим висновком. Цей висновок повинен нести наукову новизну чи особисту думку автора до уже відомого матеріалу як результату проведеного дослідження.

Певну частку курсової роботи складає цитування. У роботі не повинно бути переписаних з підручників положень і формулювань, а допускаються лише посилання на них. Цитати роблять дослідження вагомішим з наукової точки зору, допомагають автору підтвердити свою думку чи спростувати інші твердження. При цитуванні слід дотримуватися як міри, так і певних правил. Цитату треба наводити у лапках, у тій формі, у якій вона подана у першоджерелі, і супроводжувати посиланням. У кінці цитати, у квадратних дужках ставиться цифра (посилання), яка повинна відповідати номеру джерела зі списку використаних джерел, наведеному в курсовій роботі (наприклад [5, с. 12]). У посиланні подається повна інформація про використане джерело.

3.3. Висновки

Загальні висновки (обсяг - до 3 сторінок), які завершують курсову роботу, мають відображати кінцеві результати наукового дослідження здобувача вищої освіти. Це коротке резюме з усього змісту курсової роботи, що показує, якою мірою вирішено завдання й досягнуто мети, сформульованої у вступі.

У висновках *обов'язково формуються рекомендації щодо практичного застосування даної роботи*. Рекомендується виділити найактуальніші аспекти теми, вказати доцільні та ефективні методи викладання матеріалу. Варто визначити, які аспекти даної теми можуть стати предметом майбутніх досліджень.

Висновки викладаються у тезисному порядку.

3.4. Список використаних джерел

Список використаних джерел повинен включати повний бібліографічний опис використаних при написанні курсової роботи джерел.

Бібліографічний опис складають безпосередньо за друкованим твором або виписують з каталогів повністю без скорочень і пропусків будь-яких елементів.

Використані джерела вказуються у списку в порядку використання в роботі або в алфавітному порядку за прізвищами перших авторів або заголовків джерел. Джерела нумерують в порядку зростання єдиним списком. Назви джерел подаються на мові оригіналу. Такий список – одна із суттєвих частин курсової роботи, що віддзеркалює самостійну творчу працю її автора і демонструє ступінь фундаментальності проведеного дослідження.

У список не вносять публікації та інші матеріали, не згадані в тексті, навіть тоді, коли

вони відомі автору і безпосередньо стосуються теми дослідження.

Мінімальна кількість джерел, використаних для написання курсової роботи – 20 найменувань.

Під час складання списку використаних джерел необхідно дотримуватися національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 16 с. URL: <http://surl.li/bkfqh>.

3.5. Додатки

Курсова робота може включати додатки. У додатках вміщують матеріал, який є необхідним для повноти курсової роботи, але включення його до основної частини роботи може змінити впорядковане і логічне уявлення про дослідження (це можуть бути ілюстрації, схеми, таблиці тощо).

Кожен додаток повинен починатися з нового аркуша і мати заголовок, виконаний великими літерами. У правому верхньому кутку над заголовком великими літерами пишеться відповідно: ДОДАТОК А, ДОДАТОК Б тощо.

У разі використання літерації (нумерації за допомогою літер в алфавітному порядку) не можна застосовувати такі літери українського алфавіту: Г, Є, Ї, Й, О, Ч, Ї. Якщо наявний лише один додаток, його можна не нумерувати.

4. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота повинна бути стилістично граматично, а також технічно правильно й акуратно оформлена.

Текст курсової роботи має бути надрукований на одній стороні аркуша білого паперу формату А4 (розмір 210 x 297 мм) з використанням шрифтів текстового редактора Word Times New Roman розміру 14 з полуторним міжрядковим інтервалом.

Обсяг курсової роботи складає до 45 сторінок друкованого тексту. Вона може складатися з 2-3 розділів.

Першою сторінкою курсової роботи є титульний аркуш (Додаток А), який включають до загальної нумерації сторінок курсової роботи. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках (починаючи з другої сторінки вступу) номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Завдання, список використаних джерел не нумерують і до загальної нумерації сторінок не включають.

Текст повинен мати поля з чотирьох боків аркуша таких розмірів: ліве – 30 мм, праве – 10 мм, верхнє, нижнє – 20 мм.

Заголовки структурних елементів курсової роботи (ЗМІСТ, ВСТУП, РОЗДІЛ, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ) друкують жирними великими літерами і розташовують посередині сторінки. Після слова «РОЗДІЛ» ставлять його номер без крапки, а з нового рядка теж по центру друкують великими літерами заголовок (назву) розділу. Через два інтервали друкують заголовок підрозділу маленькими літерами (крім першої великої) з абзацу. Крапку в кінці заголовка (розділу чи підрозділу) не ставлять, але якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацу в підбір до тексту, а в кінці такого заголовка ставиться крапка.

Не можна вміщувати заголовок у кінці однієї сторінки, а текст починати з іншої. Новий підрозділ починається через два інтервали на тій же сторінці, на якій закінчився попередній, за умови, що на ній поміститься не менше трьох рядків тексту. Приклад виконання заголовків наведено у додатку Г.

Текст курсової роботи повинен поділитися на абзаци, кожен з яких містить самостійну думку. Абзац починається з нового рядка з великої літери на відстані 1 см від полів.

Необхідно дотримуватись єдиних умовних позначень і скорочень слів, які відповідали б загальноприйнятим нормам. Якщо речення починається з цифри, її потрібно писати словами, приблизні цифри теж пишуться словами (наприклад: близько ста днів тощо). Граничні величини позначаються таким чином: від 20 до 50, або 20–50, або 20...30. Римські цифри вживаються на

позначення століть, кварталів, року, місяців, томів, частин, з'їздів чи конференцій. Відмінкове закінчення ставиться після останньої цифри: 5, 7, 15–го числа. Не ставиться відмінкове закінчення в номерах додатків, розділів, таблиць, малюнків тощо, а також якщо цифри стоять після іменників, до яких відносяться (наприклад: на мал. 3). Знак № не ставиться у порядковій нумерації розділів, сторінок, додатків, таблиць, а також при скороченнях. У тексті потрібно дотримуватись загально прийнятих скорочень слів: табл., стор., мал., тощо.

Ілюстрації (схеми, графіки тощо) і таблиці необхідно подавати безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації і таблиці, які розміщені на окремих сторінках, включаються до загальної нумерації сторінок і позначаються словом «Рис.».

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера.

Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2.» (друга таблиця першого розділу).

За потреби у курсову роботу можна включати ілюстрації. Кожна ілюстрація повинна відповідати тексту, а текст – ілюстрації. На всі ілюстрації мають бути посилання у роботі.

Основними видами ілюстрацій є: графіки, діаграми, схеми, фотографії. Назви ілюстрацій розміщуються після їхніх номерів.

Таблиці застосовуються для наочності та зручності порівняння показників. Кожна таблиця повинна мати назву, яка відображає її зміст.

Назву таблиці розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту.

Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери. Назву наводять жирним шрифтом.

Після закінчення списку використаних джерел, відступивши 2 інтервали, праворуч, здобувач вищої освіти вказує дату написання курсової роботи і ставить свій підпис.

Скорочення. У тексті роботи бажано використовувати лише стандартні й загальноживані скорочення. Усі нестандартні скорочення слід розшифрувати в тексті.

При невеликій кількості таких скорочень перший раз слово або словосполучення пишуть повністю, а в дужках наводять скорочення.

Якщо кількість нестандартних скорочень велика, то їх перелік подають після змісту. Перелік слід друкувати двома колонками, у яких ліворуч в алфавітному порядку подають скорочення, а праворуч – їхнє детальне розшифрування. У тексті роботи за наявності переліку скорочень використовують тільки скорочення.

У тексті курсової роботи дозволено робити лише однотипні скорочення, тобто одне і те ж саме слово чи словосполучення завжди скорочують однаково; одне скорочення відповідає лише одному слову або словосполученню (терміну).

Оформлення переліків. Для наочності елементи переліків часто (а) нумерують, (б) літерують (як у цьому випадку) або (в) виділяють графічно за допомогою тире (–). Розрізняють внутрішньо абзацні переліки (див. попереднє речення) і переліки з елементами-абзацами, які розгорнуті до одного або кількох речень.

Елементи внутрішньо абзацних переліків позначають малою українською буквою або арабською цифрою з круглою дужкою. Перед переліком після узагальнюючого слова, якщо воно є, ставлять двокрапку (:). Елементи переліку пишуть з малої літери. Між елементами ставлять кому (,) або крапку з комою (;), залежно від ступеня логічного зв'язку між ними і складності синтаксичної побудови елементу переліку.

Перед переліком із елементами-абзацами після узагальнюючого слова, як звичайно, ставлять двокрапку (:). Коли немає узагальнюючого слова або елементи переліку є великими і складними фрагментами тексту, замість двокрапки ставлять крапку.

Абзаци-елементи переліку виділяють:

- арабськими цифрами або малими буквами з дужкою, якщо елементи переліку є невеликими і складаються з одного речення, яке починають з малої букви, та відокремлюють від наступного комою (,) або крапкою з комою (;) (наприклад: а)...; 1).....);
- арабськими цифрами і великими буквами з крапкою (.), якщо елементи переліку є складнішими, починаються з великої букви і відокремлені крапкою (.) (наприклад: А. 1.);
- графічно, причому, якщо елементи починаються з великої букви, то їх відокремлюють

крапкою (.), а якщо з малої, то комою (,) або крапкою з комою (;).

Загальні правила цитування та посилання на використані джерела. Використовуючи при написанні курсової роботи наукові праці інших авторів, необхідно дотримуватися авторських прав шляхом оформлення посилань на використані джерела.

Посилання в тексті курсової роботи робляться у квадратних дужках з позначенням порядкового номеру за переліком посилань у списку використаних джерел.

Якщо посилання здійснюється на джерело в цілому чи групу джерел, то в дужках зазначаються тільки порядкові номери посилань за переліком посилань.

Коли необхідно зробити посилання на конкретні сторінки джерел, які було використано, необхідно зазначити порядковий номер посилання за переліком посилань і номери сторінок у джерелах. Наприклад: цитата в тексті: «Також необхідно звернути увагу на ту обставину, що у разі, якщо кредитор погодився з заміною боржника у зобов'язанні, то після отримання його згоди договір переведення боргу вже не може бути змінений чи розірваний сторонами без відповідного волевиявлення на це кредитора... [19, с. 37].

Посилання на ілюстрації вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад: «Рис. 1.2.».

На всі таблиці повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «...у табл. 1.2.». У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 1.3.».

Вказівка в тексті курсової роботи на позиції інших авторів може бути здійснена у два способи: думка автора передається без точного цитування або за допомогою точної цитати. В обох випадках посилання є обов'язковим.

Цитування не повинне бути ні надлишковим, ні недостатнім: надлишкове цитування створює враження компілятивного характеру роботи, а недостатнє – знижує наукову цінність курсової роботи.

Матеріали курсової роботи скріплюються (підшиваються) у наступній послідовності:

- титульна сторінка;
- сторінка реєстрації;
- завдання на курсову роботу;
- календарний план;
- зміст;
- вступ;
- розділи основної частини;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідності);
- таблиця критеріїв оцінювання курсової роботи;
- рецензія на курсову роботу.

Робота подається до захисту у переплетеному вигляді.

Курсова робота повинна бути виконана згідно з методичними рекомендаціями, інакше вона буде недопущена до захисту, незалежно від її змісту.

Оформлення списку використаних джерел.

Список використаних джерел є необхідним елементом курсової роботи і відображає ступінь ознайомлення здобувача вищої освіти з наявною літературою з теми курсової роботи.

До списку включаються лише ті джерела, які дійсно використовувалися здобувачем вищої освіти при написанні курсової роботи.

Використані джерела вказуються у списку в порядку використання в роботі або в алфавітному порядку за прізвищами перших авторів або заголовків джерел. Джерела нумерують в порядку зростання єдиним списком. Назви джерел подаються на мові оригіналу.

Список використаних джерел обов'язково повинен містити прізвище та ініціали автора, повну назва джерела (при необхідності – номер тому та номер зібрання творів), місто видавництва, видавництво та рік видання, кількість сторінок чи посилання на сторінки (для джерел в електронному вигляді – електронну адресу (URL) та дату звернення до джерела).

Список використаних джерел повинен містити не менше 20 джерел. Зразок оформлення списку використаних джерел наведено у додатку 8.

5. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ ТА ЗАХИСТУ РОБОТИ

Процес виконання курсової роботи складається з наступних взаємопов'язаних етапів: *Вибір теми курсової роботи та її уточнення*. На цьому етапі відбувається вибір теми роботи і з'ясовується ступінь її розробленості у науковій літературі.

Роботу над курсовою треба починати з ознайомлення з рекомендованою орієнтованою тематикою робіт.

Тематика курсових робіт складається провідними викладачами кафедри відповідно до освітньої програми та робочої програми навчальної дисципліни і затверджується на засіданні кафедри. Зазначений перелік не є вичерпним.

Здобувач вищої освіти також має право запропонувати свою тему, яка найбільше відповідає його науковим інтересам і характеру спеціалізації та подати заяву про її затвердження та обґрунтування актуальності завідувачу кафедри.

Окрім того, слід пам'ятати про забезпеченість обраної теми літературними джерелами. Тема має бути узгодженою з науковим керівником.

Кожен здобувач вищої освіти має наукового керівника за призначенням кафедри, який здійснює науково-консультаційне керівництво роботою здобувача вищої освіти.

Здобувачі вищої освіти обирають теми курсової роботи самостійно відповідно до запропонованої тематики курсових робіт та погоджують її з науковим керівником протягом 10 днів з моменту ознайомлення з тематикою робіт.

Під час вибору теми необхідно враховувати, що в межах однієї форми навчання не допускається виконання курсової роботи за однією і тією ж темою двома чи більше здобувачами вищої освіти.

Підтвердженням обрання здобувачем вищої освіти конкретної теми курсової роботи є подана на кафедру заява здобувача вищої освіти на ім'я завідувача кафедри із зазначенням теми курсової роботи та підписом наукового керівника.

Після затвердження теми, здобувач вищої освіти консультується з керівником з питань написання роботи і приступає до її підготовки.

Підбір та вивчення літературних джерел

Починати цей етап слід з вивчення історії та сучасного стану розробки проблеми, виявлення тих питань, які залишилися невирішеними в роботах попередників або недостатньо вивчені.

Робота з науковою літературою сприяє формуванню у здобувача вищої освіти вміння самостійно обмірковувати предмет свого дослідження і має відбиватися:

по-перше, в ясному і чіткому усвідомленні основних понять і суджень, основних висновків, які містяться в прочитаній книзі (іншому опрацьованому джерелі), в умінні розібратися в доказах, що підтверджують цінність тих чи інших положень автора;

по-друге, в достатньому розумінні доречності й доцільності наведених у книзі (іншому опрацьованому джерелі) прикладів та ілюстрацій, що пояснюють доказовість і висновки автора, в умінні здобувача вищої освіти знайти додаткові приклади за асоціацією та пояснення з власного досвіду;

по-третє, в умінні відділити від основних тверджень і доказів ті додаткові дані, що не відіграють важливої ролі й мають другорядне значення;

по-четверте, у здатності критично розбиратися у змісті книги (іншого опрацьованого джерела), визначати своє ставлення до неї в цілому, давати їй загальну оцінку й характеристику, будувати правильні висновки.

Шляхи пошуку літературних джерел:

1. Список рекомендованої літератури у підручниках та навчальних посібниках за відповідним розділом.
2. За рекомендацією наукового керівника.
3. Робота в бібліотеці:
  - перегляд реферативних оглядів та статей, журналів і тез конференцій з посиланням на першоджерела;
  - пошук за систематичним каталогом, що створений у бібліотеці в електронній формі.
4. Рекомендації компетентних у даній сфері викладачів чи вчених, що займаються схожою

проблематикою. Не бійтеся запитувати – ви ж навчаєтеся.

Цінуйте час науково-педагогічних працівників – готуйте заздалегідь питання, на які ви хочете одержати відповіді.

5. Пошук за ключовими словами в Інтернет.

Робота з нормативно-правовими актами та коментарями до них.

6. Рекомендований ресурс для пошуку: rada.gov.ua

Увага! Обов'язково переконайтеся що нормативно-правовий акт не втратив чинність на момент вашої роботи з ним.

Робота над вступом

У вступі розкривається сутність наукової проблеми та її значущість, стан розробки й обґрунтування необхідності проведення дослідження та подається загальна характеристика роботи у такій послідовності:

Актуальність теми. Шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими вже підходами до розв'язання проблеми обґрунтовують актуальність та доцільність роботи для розвитку відповідної галузі науки.

Актуальність розкривається як з наукової, так і з практичної точки зору.

Висвітлення актуальності не повинно бути багатослівним.

Огляд літератури за темою дослідження є обов'язковою частиною вступу. Сюди включають найбільш цінні, актуальні роботи. Матеріали огляду слід систематизувати за хронологією, за проблематикою тощо.

Мета і завдання дослідження. Формулюються мета роботи і завдання, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети. *Мета* – це кінцевий науковий результат, якого прагне досягти автор роботи у процесі власного дослідження. Не потрібно формулювати мету як «Дослідження...», «Вивчення...», тому що такі слова вказують не на саму мету, а на засіб її досягнення. *Завдання* – це конкретні шляхи, засоби досягнення поставленої мети. Кожному завданню повинен відповідати визначений зміст роботи. Завдання знаходять свою конкретизацію у висновках. (Висновків не повинно бути менше ніж завдань).

Завдання дослідження передбачають такі елементи:

- вирішення певних теоретичних питань, які входять у загальну проблему дослідження (наприклад, виявлення сутності понять, явищ, процесів, подальше вдосконалення їх вирішення, розробка ознак, рівнів функціонування, критеріїв ефективності, принципів та умов застосування тощо);
- всебічне (при необхідності й експериментальне) вивчення практики вирішення певної проблеми, виявлення її типового стану, вад і труднощів, їх причин, типових особливостей передового досвіду (таке вивчення дозволяє уточнити, перевірити ті дані, які опубліковані в спеціальних неперіодичних і періодичних виданнях, підняти їх на рівень наукових фактів, обґрунтованих у процесі спеціального дослідження);
- обґрунтування необхідної системи заходів щодо вирішення певної проблеми;
- експериментальна перевірка запропонованої системи заходів відносно відповідності її критеріям оптимальності, тобто досягнення максимально важливих у відповідних умовах результатів вирішення цих проблем при певних затратах часу і зусиль;
- розробка методичних рекомендацій та пропозицій щодо використання результатів дослідження у практиці роботи відповідних установ (організацій).

Формування мети дослідження та завдань курсової роботи, які будуть вирішуватися відповідно до визначеної мети здійснюється шляхом вживання дієслів (вивчити..., дослідити..., описати..., встановити..., виявити... тощо).

Об'єкт дослідження – це суспільні відносини, процес або явище, які породжують проблемну ситуацію (відповідь на запитання: Що досліджується?).

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта і являє собою частину від цілого (тобто об'єкта). Об'єкт і предмет співвідносяться як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка й стане предметом дослідження. Саме на предмет спрямована увага автора, оскільки він має визначати назву роботи. (Відповідь на запитання: У якому відношенні розглядається об'єкт стосовно проблеми?).

Методи дослідження. Виконання курсової роботи вимагає застосування низки методів наукового дослідження.

Метод – це сукупність прийомів чи операцій практичного або теоретичного освоєння дійсності, підпорядкованих розв'язанню конкретного завдання. При виконанні наукового дослідження використовують два рівні методів, розмежування яких є досить умовним. Це – емпіричний рівень, на якому відбувається процес накопичення фактів, та теоретичний, що полягає у досягненні синтезу знань у формі наукової теорії.

Серед методів, які використовують при написанні наукових праць у галузі права, треба особливо виділити такі:

Історичний метод – метод, що дає можливість дослідити виникнення, формування та розвиток процесів і подій у хронологічній послідовності з метою виявлення внутрішніх і зовнішніх зав'язків, закономірностей і суперечностей.

Діалектичний метод відіграє головну роль у теоретичному осмисленні об'єкта дослідження.

Статистичний метод використовується при дослідженні кількісних параметрів історичного процесу, коли об'єкту дослідження властиві числові показники. Він дозволяє виявити основні характеристики: розмір, протяглість, поширеність, темпи розвитку тощо.

Порівняльно-історичний метод спрямований на зіставлення виявлених історичних фактів з іншими, схожими, однотипними фактами, у тому числі з однотипними фактами, властивими іншим історичним періодам (діахронне порівняння). З цим методом межують такі наукові прийоми дослідження, як *аналогія* та *екстраполяція*. *Умовивід за аналогією* – це висновок про схожість двох чи більше явищ за певними ознаками, зроблений на підставі схожості інших їхніх ознак. *Екстраполяція* передбачає поширення висновків, отриманих у ході дослідження однієї частини явища (процесу), на іншу його частину.

Системно-структурний метод є найбільш ефективним при дослідженні складних, динамічних систем, що складаються з великої кількості взаємодіючих елементів, які створюють відносно стійку цілісність.

Найчастіше він використовується в історико-юридичних чи політологічних дослідженнях і передбачає вивчення структури елементів, властивих їм взаємозв'язків та визначення елементів, що забезпечують цілісність системи, тобто є «системо утворюючими».

Структурно-аналітичний метод передбачає з'ясування структурних елементів та особливостей досліджуваних історичних явищ. Наприклад, для виявлення соціальної структури суспільства, структури системи освіти тощо.

Метод критичного аналізу документальних матеріалів передбачає застосування комплексу заходів для вивчення документальних матеріалів, у першу чергу архівних джерел.

При написанні роботи бажано також застосовувати: *принцип багатofакторності* (передбачає вивчення всього комплексу факторів, що впливали на предмет дослідження), *принцип усебічності* (аналіз явищ у всій складності їх взаємозв'язків), *принцип історизму* (передбачає висвітлення минулого в його історичному контексті, з урахуванням тих змін, які відбувалися з предметом дослідження та з усіма пов'язаними з ним явищами).

Багато історичних праць ґрунтуються на *системному підході*, який полягає в комплексному дослідженні великих і складних об'єктів (систем), дослідженні їх як єдиного цілого з узгодженим функціонуванням усіх елементів і частин.

Складання плану роботи. Індикатором розгортання логічної структури роботи є її план, який складається та вдосконалюється протягом усього написання роботи. Перший варіант плану створюється після ознайомлення із загальною та спеціальною літературою. У міру накопичення фактичного матеріалу та поступового вивчення теми план удосконалюється, корегується й, нарешті, відпрацьовується його остаточний варіант, який обов'язково подається на затвердження керівнику.

План охоплює такі структурні частини роботи: вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел, додатки (за необхідності).

Основна частина складається з розділів, які в свою чергу діляться на підрозділи.

Методичні вказівки до підготовки основної частини

У процесі написання розділів основної частини здобувач вищої освіти повинен дослідити теоретичні та практичні аспекти обраної проблеми, проаналізувати нормативно-правове регулювання, спеціальну літературу, узагальнити юридичну практику з досліджуваного питання, наукові позиції та точки зору вітчизняних та зарубіжних вчених.

Назви розділів і підрозділів повинні повністю відповідати інформації, яка становить їх зміст. Найменування підрозділів не може дублювати найменування розділу. Кожен розділ починається з нової сторінки.

Важливе значення має дотримання *пропорційності* співвідношення між окремими структурними елементами курсової роботи. Пропорційний розподіл змісту (тексту) роботи між її складовими частинами – один з важливих показників високого рівня проведеного здобувачем вищої освіти наукового дослідження.

Орієнтовна пропорційність між окремими частинами курсової роботи (вступ – до 3 стор., розділи – до 18-20 стор. кожен, висновки – до 5 стор.).

Кожен розділ виконаної роботи повинен мати власну внутрішню структуру, що складається з кількох підрозділів (параграфів), і містити короткі висновки до кожного параграфу та розділу в цілому. При цьому, слова «висновки до розділу» окремо не зазначаються.

Не допускається відсутність підрозділів у розділі. Завдання розділів основної частини – переконливо довести та проілюструвати головну думку автора яка міститься у назві підрозділу.

Основу тексту складають аргументи – тобто твердження, які супроводжуються логічними доказами. При цьому, для того щоб зробити текст більш читабельним та структурованим, намагаємось дотримуватися наступних правил:

1. Кожному основному аргументові присвячуємо мінімум 1 абзац.
2. Аргументи «проти» (погляди, протилежні до тих, яких дотримується автор) обов'язково повинні бути спростовані.
3. Кожен абзац повинен бути об'єднаний однією думкою і відзначатися змістовною та стилістичною єдністю.

У розділах роботи розкривається зміст теми, виконуються поставлені у вступі завдання. Як правило, курсова робота включає в себе 2-3 розділи.

При викладенні матеріалу рекомендується використовувати широкий спектр зв'язувальних текстових елементів (наприклад, вставних фраз безособового характеру), таких, як *Останнім часом дослідження з...; Згідно з даними...; Як показують новітні дослідження в галузі...; У контексті сучасної парадигми досліджень...; Сучасна юридична наука демонструє зростаючий інтерес до...; При вивченні... значну увагу науковці приділяли...; Подальший розвиток досліджень з...; У світлі вищесказаного...; Як уже зазначалося...; На наш погляд...; Отже...; Необхідно зазначити, що...; Відомо (загальновідомо), що...; З огляду на...; Встановлено, що...; Відправною точкою... у визначенні... було...; Поділяючи точку зору... ми вважаємо...; Беручи до уваги...; З іншого боку...; Нарешті...; Передусім...; По-перше...; Аналіз вербального вираження... свідчить про...; Звернення до концепції...; Уявлення про...; Когнітивний (комунікативний, антропоцентричний) підхід до вивчення...; Як стверджує...; У більшості праць...; Специфіка... полягає в...; Незважаючи на...; Поштовхом для створення...; При цьому... тощо.*

Перший розділ присвячується теоретичним питанням теми:

- розгорнута постановка проблеми із врахуванням її висхідного стану;
- викладається теоретичний огляд та аналіз досліджуваних питань;
- уточняється понятійний апарат досліджуваної теми;
- розглядаються історичні аспекти досліджуваної теми тощо;

Виклад матеріалу має бути чітким, послідовним і логічним (здебільшого за методом дедукції - від загального до окремого). Теоретичні положення мають ґрунтуватися на вивчених та проаналізованих даних достатньої кількості наукових джерел та підкріплюватися відповідними посиланнями.

Другий розділ має містити конкретні спостереження над зібраним матеріалом із застосуванням адекватних методів дослідження.

У цьому розділі здобувач вищої освіти має виявити спостережливість, вміння зіставляти дані з праць інших авторів із власними судженнями, здатність аргументувати свої твердження та робити логічні висновки.

Основна частина курсової роботи повинна мати чітку будову, логічну послідовність викладення матеріалу, ґрунтовність аргументації, стислість і точність формулювання.

Другий розділ курсової роботи повинен відображати:

- аналіз концепції предмету дослідження;
- правову характеристику об'єкта дослідження та сучасний стан вирішення

досліджуваної проблеми;

- вплив різних чинників на досліджувані процеси, причини недоліків;
- визначається взаємозв'язок елементів системи, вплив предмету дослідження на стан суспільних відносин;
- висновки щодо можливих заходів для нівелювання проблемних питань.

Досить часто у цій частині проводиться аналіз правозастосовної практики, діяльності державних органів.

Третій розділ курсової роботи вирішує наступні завдання:

- огляд напрямів вдосконалення предмету дослідження стосовно об'єкта вивчення;
- оптимізація предмету дослідження або його елементів з використання різних методів та моделей;
- використання зарубіжного досвіду для вдосконалення окремих аспектів дослідження;
- практичне застосування отриманих результатів вирішення проблеми;
- перспектива результатів вирішення проблеми для розвитку науки та практики.
- обґрунтовується доцільність додаткових досліджень чи навпаки, безперспективність подальших.

Підготовка висновків.

Загальні висновки підводять підсумки результатам дослідження, узагальнюючи їх. Для цього, зокрема, використовують головні положення висновків розділів і підрозділів роботи. Загальні висновки курсової роботи не є механічною сумою висновків, зроблених наприкінці розділів, у них міститься те нове, істотне, що становить кінцеві результати дослідження. У висновках можуть міститися і практичні рекомендації, що випливають із проведеного дослідження. Загальні висновки повинні відображати результати дослідження проблем поставлених у завданнях.

Висновки викладаються у тезисному порядку.

При викладенні результатів дослідження у висновках можуть стати в нагоді такі кліше й звороти: *У цій роботі..; Таким чином, виконаний аналіз доводить, що..; Загалом проведене дослідження дає можливість стверджувати, що..; У ході дослідження були проаналізовані..; Результати роботи дають підстави вважати, що..; У центрі нашої уваги..; У процесі дослідження виникла необхідність..; Ми встановили..; У результаті дослідження було помічено..; Як показало наше дослідження..; Як свідчать результати аналізу..; Застосування... методу (аналізу) дало змогу встановити..; Керуючись принципом... тощо.*

Обсяг висновків – 3 - 5 сторінок друкованого або 5 – 6 сторінок рукописного тексту.

Оформлення списку використаних джерел.

Список використаних джерел – це впорядкований перелік усіх опублікованих робіт, а також інших матеріалів, на які зроблені посилання в тексті і розміщується після висновків. Такий список – одна із суттєвих частин курсової роботи, що віддзеркалює самостійну творчу працю її автора і демонструє ступінь фундаментальності проведеного дослідження.

У список не вносять публікації та інші матеріали, не згадані в тексті, навіть тоді, коли вони відомі автору і безпосередньо стосуються теми дослідження.

Мінімальна кількість джерел, використаних для написання курсової роботи – 20 найменувань.

Джерела необхідно розміщувати у порядку появи посилань у тексті. Увага! Нормативно правові акти не виділяються окремо, а включаються до загального списку використаних джерел.

Відомості про джерела, включені до списку, необхідно давати згідно з вимогами державного стандарту (*Додаток Ж*).

Підготовка додатків.

Додатки оформляють як продовження курсової роботи на останніх сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті. Кожен додаток починається з нової сторінки, має заголовок, який друкують угорі малими буквами з першої великої симетрично до тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком або праворуч друкують слово «Додаток» і арабську цифру або велику літеру, що позначає додаток. У разі використання літерації (нумерації за допомогою літер в алфавітному порядку) не можна застосовувати такі літери українського алфавіту: Г, Є, І, Й, О, Ч, Ь. Якщо наявний лише один додаток, його можна не нумерувати.

Подання курсової роботи науковому керівнику на рецензування. Не пізніше, ніж за два тижні до захисту, здобувач вищої освіти подає курсову роботу науковому керівнику, який рецензує та оцінює її.

Науковий керівник оцінює теоретичний рівень, глибину проведеного дослідження, доцільність і обґрунтованість запропонованих рекомендацій, переваги та недоліки, якість і відповідність оформлення.

Найчастіше в курсових роботах зустрічаються такі недоліки:

- відхід від теми (тема курсової роботи передбачає розкриття одних питань, а фактично розкриваються інші);
  - безсистемний виклад матеріалу, повторення одних і тих самих положень;
  - логічні помилки, невміння виокремити головне;
  - невдале поєднання теорії та зібраного практичного матеріалу;
  - переписування матеріалу з друкованих видань та Інтернету;
- недотримання методичних рекомендацій щодо оформлення роботи.

У разі негативної оцінки курсова робота повертається здобувачу вищої освіти, який повинен доопрацювати її з урахуванням зауважень і лише після цього доопрацьований варіант подати науковому керівнику для повторної оцінки. Якщо попередня оцінка позитивна, здобувач вищої освіти допускається до захисту курсової роботи.

За 14 днів до захисту курсова робота повинна бути подана на кафедру для перевірки на плагіат.

Курсова робота повинна відповідати таким вимогам:

1. *Проблема, що досліджується здобувачем вищої освіти має бути актуальною та потрібною.* Актуальність у перекладі з латинської означає важливість, практичну значущість проблеми, що розглядається. Курсова робота може претендувати на той чи інший ступінь актуальності тільки тоді, коли її тема відповідає сучасному стану соціально-педагогічної роботи, перспективам його розвитку та потребам практики.
2. *Тема розкрита на достатньому теоретичному рівні.* Здобувач вищої освіти повинен розкрити обрану тему курсової роботи відповідно сучасному рівню розвитку філософських, психологічних, соціально-педагогічних та правових наук. Вивчити та критично проаналізувати літературу з досліджуваної теми; здійснити характеристику історії проблеми, її практичного стану, використовуючи такі підходи й наукові знання, що дають можливість розв'язати нагальну соціально-педагогічну проблему. Крім того, здобувач вищої освіти має достатньо повно розкрити основні поняття і терміни, що стосуються проблеми курсової роботи, включити в зміст матеріалу тільки об'єктивні факти і реальні практичні приклади.
3. *Мати дослідницький характер.* У курсовій роботі повинні міститись елементи наукового дослідження: вивчення достатньої кількості опублікованих джерел (монографій, навчальних посібників, статей у наукових журналах та матеріалів науково-практичних конференцій); систематизація й аналіз різних підходів, формування власної точки зору на проблему, що розглядається; порівняння теоретичних поглядів учених і практичної діяльності вітчизняних і зарубіжних фахівців соціальної сфери.
4. *Грамотність оформлення підвищує якість виконаного дослідження.* У роботі не повинно бути граматичних та стилістичних помилок. Необхідно дотримуватися правил цитування, оформлення посилань, списку використаної літератури. Крім того, виконання цієї вимоги виховує у здобувача вищої освіти культуру оформлення наукових праць, яка може знадобитись йому у майбутній науковій та практичній діяльності.

Належним чином оформлена та підшита курсова робота подається на кафедру для отримання рецензії наукового керівника не пізніше дати, визначеної відповідним графіком.

У рецензії науковий керівник вказує про дотримання здобувачем вищої освіти вимог щодо оформлення курсової роботи, визначає позитивні сторони та допущені здобувачем вищої освіти недоліки, оцінює масштабність опрацьованої інформації, ступінь самостійності формування та обґрунтованості основних положень і висновків, а також робить висновок про допуск роботи до захисту з попередньою оцінкою.

У разі отримання здобувачем вищої освіти висновку про не допуск курсової роботи до захисту, вона у встановлені строки має буди доопрацьована та перероблена із урахуванням

зауважень наукового керівника. Вдруге робота подається для рецензування з попередньою рецензією.

З результатами рецензування здобувачі вищої освіти ознайомлюються до дня захисту курсових робіт, а ті, хто, отримали негативні рецензії – негайно після рецензування.

Захист курсових робіт проводиться перед комісією у складі двох-трьох викладачів кафедри за участю керівника курсової роботи.

Під час захисту здобувач вищої освіти повинен стисло викласти основні положення роботи, відповісти на запитання членів комісії, що приймають захист курсової роботи. Також здобувачі вищої освіти мають право давати пояснення щодо виявлених науковим керівником під час рецензування недоліків.

У процесі захисту комісією оцінюється глибина знань здобувача вищої освіти (як із загально правових питань так і проблем, що досліджувались в курсовій роботі), його науковий рівень, вміння вести дискусію, обґрунтовувати та відстоювати свою позицію, чітко відповідати на поставлені комісією питання. Рішення про оцінку приймається комісією та доводиться до відома здобувача вищої освіти.

Захист курсової роботи відбувається до початку заліково-екзаменаційної сесії на кафедрі в присутності наукового керівника та здобувачів вищої освіти групи і проходить за певною процедурою, яка передбачає:

- виступ здобувача вищої освіти (до 3 хвилин), у якому доповідаються основні здобутки курсової роботи та вказуються труднощі чи проблеми, з якими зіткнувся здобувач вищої освіти під час написання курсової роботи;
- відповіді на запитання наукового керівника;
- оцінку курсової роботи з урахуванням процедури її захисту.

Відповіді здобувача вищої освіти мають бути конкретними, змістовними, лаконічними та науково обґрунтованими.

Результати захисту курсової роботи оцінюються за модульно-рейтинговою системою. Оцінка заноситься до залікової книжки здобувача вищої освіти.

Здобувачі вищої освіти, які не виконали або не захистили курсову роботу, не допускаються до семестрового контролю. Результати захисту здобувачами вищої освіти курсових робіт щорічно заслуховуються та обговорюються на засіданні кафедри.

Курсові роботи зберігаються в архіві протягом трьох років, потім списуються в установленому порядку.

Основними критеріями оцінки курсової роботи є:

- відповідність вимогам кафедри;
- ступінь розробленості проблеми;
- міра самостійності роботи;
- використання наукових категорій і їх розгортання на усіх етапах дослідження, що пропонується;
- вміння поєднати теоретичний та емпіричний рівень аналізу;
- мова та стиль викладення;
- оформлення роботи;
- рівень володіння матеріалом;
- аргументованість й точність відповідей на запитання.

Критерії оцінювання курсової роботи

Оцінювання курсової роботи здійснюється науковим керівником. Він виставляє попередню оцінку за такими критеріями:

- відповідність змісту курсової роботи обраній темі;
  - ґрунтовність, логічність, досягнення поставленої мети і розв'язання зазначених завдань;
  - повнота і критичність літератури з проблеми дослідження;
  - успішність виконання роботи, рівень аналізу зібраного матеріалу;
  - літературне й технічне оформлення роботи, його акуратність;
  - вчасність подання роботи на кафедру (не пізніше ніж за два тижні до захисту на кафедрі).
- Результати захисту курсової роботи оцінюються як за національною (чотирибальною):

(«відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»), так і за кредитно- модульною (стобальною) шкалою.

Оцінка «*відмінно*» виставляється в тому разі, якщо зміст відповідає темі дослідження, у роботі здійснено аналіз наукової літератури з відповідної проблеми, теоретичний матеріал органічно поєднано з практичним, студент продемонстрував уміння систематизувати матеріал, його узагальнювати, показав певний рівень самостійності під час виконання роботи, курсова роботи виконана грамотно, охайно оформлена та вчасно подана науковому керівникові.

Оцінка «*добре*» ставиться за наявності незначних недоліків – недостатньо точних висновків, поодиноких випадків порушення логіки викладу матеріалу, вимог стилю, переважаності цитатами, огріхами в оформленні, незначних мовних помилок.

Оцінка «*задовільно*» виставляється за наявності значних недоліків – тему проаналізовано поверхово, відсутній аналіз наукової літератури з відповідної проблеми, не дотримано певних вимог до оформлення роботи, наявна значна кількість мовних помилок.

Оцінка «*незадовільно*» ставиться, якщо робота не задовольняє зазначеним вимогам (наприклад, зміст не відповідає назві роботи; робота виконана на підставі лише одного (чи навіть декількох) підручника або навчального посібника, без використання нормативних актів, не самостійно, є однаковою за змістом з іншою; наявні грубі порушення вимог до оформлення роботи; велика кількість мовних помилок).

Відповідність підсумкової рейтингової оцінки в балах оцінці з національною шкалою та шкалою ЄКТС

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
			Екзамен	Залік
90-100	A	Відмінно	відмінно	зараховано
80-89	B	дуже добре	добре	
70-79	C	добре		
60-69	D	задовільно	задовільно	
50-59	E	достатньо		
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	незадовільно	не зараховано
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту		

Система оцінювання знань здобувачів вищої освіти з курсової роботи за кредитно-модульною системою:

Вид діяльності	Максимальна кількість балів
1. Підготовка курсової роботи	50
Відповідність змісту курсової роботи обраній темі, повнота та глибина розкриття поставлених питань, самостійність виконання курсової роботи здобувачем вищої освіти (відображається у висновку наукового керівника)	20
Актуальність та науковий рівень	10
Дотримання вимог щодо оформлення курсової роботи	10
Відповідність структури курсової роботи встановленим вимогам	5
Заохочувальні заходи (своєчасна підготовка та подання курсової роботи)	5
2. Захист курсової роботи	50
Всього балів	100

Керівництво курсовою роботою та її рецензування

Керівництво курсовими роботами здійснюють кваліфіковані науково-педагогічні працівники ДПУ.

Обов'язки наукового керівника курсової роботи:

- надавати допомогу у виборі теми, розробці плану (змісту) курсової роботи; доборі літератури, методології та методів дослідження та ін.;
- аналізувати зміст роботи, висновки і результати дослідження;
- визначати поетапні терміни виконання роботи;
- контролювати виконання курсової роботи;
- доповідати на засіданні кафедри про виконання та завершення роботи;
- дати відгук на роботу.

Керівник курсової роботи повинен дати рецензію на курсову роботу у якій визначається:

- актуальність теми;
- ступінь самостійності у виконанні курсової роботи;
- вміння використовувати літературу;
- ступінь оволодіння методами дослідження;
- повноту та якість розробки теми;
- логічність, послідовність, аргументованість, літературну грамотність викладення матеріалу;
- висновок про те, якою мірою вона відповідає вимогам, що ставляться передкурсними роботами;
- стиль викладу та оформлення роботи;
- недоліки роботи.

Рецензія завершується оцінкою, яка у процесі захисту може несуттєво корегуватися.

Типові помилки в написанні та оформленні курсової роботи:

1. Зміст роботи не відповідає плану курсової роботи або не розкриває тему повністю чи в її основній частині.
2. Сформульовані розділи (підрозділи) не відбивають реальну проблемну ситуацію, стан об'єкта.
3. Мета дослідження не пов'язана з проблемою, сформульована абстрактно і не відбиває специфіки об'єкта і предмету дослідження.
4. Автор не виявив самостійності, робота являє собою компіляцію або плагіат.
5. Не зроблено всебічного аналізу сучасних офіційних і нормативних документів, нової спеціальної літератури (останні 5 – 7 років) за темою дослідження.
6. Аналітичний огляд вітчизняних і зарубіжних публікацій за темою роботи має форму анотованого списку і не відбиває рівня досліджуваності проблеми.
7. Кінцевий результат не відповідає меті дослідження, висновки не відповідають поставленим завданням.
8. У роботі немає посилань на першоджерела або вказані не ті, з яких запозичено матеріал.
9. Бібліографічний опис джерел у списку використаної літератури наведено довільно, без додержання вимог державного стандарту.
10. Обсяг та оформлення роботи не відповідають вимогам, вона виконана неохайно, з помилками.

6. ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ
з навчальної дисципліни «Актуальні проблеми організації фінансових розслідувань»
для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
освітньо-професійної програми «Фінансові розслідування»

№ з/п	Назва теми
1	Фінансові розслідування як передумова забезпечення економічної безпеки України
2	Суб'єкти фінансових розслідувань
3	Паралельні фінансові розслідування
4	Взаємодія державних та правоохоронних органів під час фінансових розслідувань
5	Методологічний інструментарій інформаційно-аналітичної діяльності та його використання суб'єктами фінансових розслідувань
6	Аналітичні прогнози під час фінансових розслідувань під час фінансових розслідувань
7	Аналітичні дослідження та алгоритм їх проведення
8	Інтелектуалізація інформаційної діяльності та організаційні аспекти управління інформаційними ресурсами під час фінансових розслідувань
9	Відомчі інформаційні системи правоохоронного призначення
10	Інформаційна аналітика як засіб набуття компетентностей під час фінансових розслідувань: зарубіжний та вітчизняний досвід
11	Тактичне забезпечення фінансових розслідувань
12	Особливості планування фінансових розслідувань
13	Засоби тактичного забезпечення фінансових розслідувань
14	Охарактеризуйте особливості техніки планування під час фінансових розслідувань
15	Методика проведення фінансових розслідувань
16	Типова слідова картина при вчиненні кримінальних правопорушень, що посягають на функціонування економіки держави
17	Типові слідчі ситуації і слідчі версії під час розслідування окремих кримінальних правопорушень, що посягають на функціонування економіки держави
18	Використання методів криміналістичної техніки під час фінансових розслідувань
19	Стратегія ведення фінансових розслідувань
20	Процесуальні документи досудового розслідування фінансових правопорушень
21	Методи розшуку та вивчення особи під час фінансових розслідувань
22	Використання методів криміналістичного документознавства під час фінансових розслідувань
23	Процесуальні та організаційні основи використання спеціальних знань під час фінансових розслідувань
24	Форми використання спеціальних знань під час фінансових розслідувань
25	Використання науково-технічних засобів під час фінансових розслідувань
26	Фінансові розслідування, аудит, форензик: поняття, зміст, зарубіжний та вітчизняний досвід проведення та використання одержаних результатів
27	Правові основи та науково-технічні засоби, що використовуються спеціалістом при проведенні слідчих (розшукових) дій під час фінансових розслідувань.
28	Наукові та методичні основи призначення та проведення судових експертиз під час фінансових розслідувань
29	Зарубіжний досвід використання спеціальних знань під час фінансових розслідувань
30	Міжнародне співробітництво як один із напрямків боротьби з кримінальними правопорушеннями, що посягають на функціонування економіки держави
31	Використання каналів міжнародного співробітництва під час фінансових розслідувань
32	Формальні канали міжнародного співробітництва та їх використання під час фінансових розслідувань
33	Неформальні канали міжнародного співробітництва та їх використання під час фінансових розслідувань
34	Міжнародні суб'єкти у сфері міжнародного співробітництва під час фінансових розслідувань

35	Особливості функціонування органів фінансових розслідувань в зарубіжних країнах
36	Міжнародно-правові засади боротьби з транснаціональною економічною злочинністю
37	Взаємодія правоохоронних органів з підрозділам фінансової розвідки під час фінансових розслідувань
38	Міжвідомче співробітництво правоохоронних органів під час фінансових розслідувань: зарубіжний та вітчизняний досвід
39	Криміналістичне забезпечення фінансових розслідувань
40	Стратегічні вектори та цільові орієнтири фінансових розслідувань
41	Інструменти та методи фінансових розслідувань в Європейському Союзі
42	Взаємодія органів фінансового контролю із суб'єктами фінансових розслідувань
43	Фінансові розслідування у забезпеченні реалізації ризик-орієнтованого підходу у системі фінансового моніторингу
44	Нормативно-правове забезпечення діяльності суб'єктів фінансових розслідувань
45	Порядок здійснення фінансових розслідувань

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Навчально-науковий інститут економічної безпеки та митної справи

Кафедра кримінального судочинства та аналітичної діяльності

Курсова робота

з навчальної дисципліни «Актуальні проблеми організації фінансових
розслідувань»

на тему: «Порядок здійснення фінансових розслідувань»

Виконав:

студент групи _____

_____
(П.І.Б.)

_____
(підпис)

Науковий керівник:

_____
_____

_____
(науковий ступінь, вчене звання, посада,
П.І.Б.)

_____
(підпис)

Реєстраційний № _____ (дата) _____ (П.І.Б.)

Результати перевірки _____ (до захисту, на доопрацювання) _____ (дата) _____ (П.І.Б.)

Результати захисту _____

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра _____
Навчальна дисципліна _____
Курс _____ Навчальна група _____ Семестр _____

ЗАВДАННЯ
на курсову роботу

здобувачу вищої освіти _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема курсової роботи _____
_____
2. Строк здачі здобувачем вищої освіти закінченої роботи _____
3. Наукова база роботи _____
_____
_____
_____
_____
4. Зміст курсової роботи (перелік питань, які підлягають вивченню) _____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
5. Перелік нормативно-правових актів, що регулюють досліджувані суспільні відносини _____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
6. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів курсової роботи	Строк виконання етапів (роботи)	Примітки
1	Вибір теми, вивчення літературних джерел та складання плану роботи		
2	Підготовка 30% курсової роботи та подання її керівнику		
3	Підготовка 70% курсової роботи та подання керівнику		
4	Підготовка 100 % курсової роботи та подання керівнику		
5	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника		
6	Отримання відгуку керівника роботи		
7	Захист курсової роботи		

Здобувач вищої освіти _____
(підпис)

Керівник _____
(підпис) (П.І.Б.)

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ У ФІНАНСОВО-КРЕДИТНІЙ СФЕРІ

1.1 Криміналістична характеристика кримінальних правопорушень у фінансово-кредитній сфері

1.2 Слідова картина та типові слідчі ситуації, що виникають під час фінансових розслідувань у фінансово-кредитній сфері.....

РОЗДІЛ 2 ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЗДІЙСНЕННЯ ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ У ФІНАНСОВО-КРЕДИТНІЙ СФЕРІ

2.1. Початковий етап розслідування кримінальних правопорушень у фінансово-кредитній сфері

2.2. Тактика проведення слідчих (розшукових) дій під час фінансових розслідувань у фінансово-кредитній сфері

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ У ФІНАНСОВО-КРЕДИТНІЙ СФЕРІ: ЗАРУБІЖНИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ У ФІНАНСОВО-КРЕДИТНІЙ СФЕРІ

1.1 Криміналістична характеристика кримінальних правопорушень у фінансово-кредитній сфері

Для процесу формування криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень і її подальшого використання у боротьбі із шахрайствами з фінансовими ресурсами, крім відомостей про механізм розглянутого виду злочинної діяльності, важливе значення мають дані про напрями розвитку злочинної діяльності у цій сфері. Адже боротьба із сучасною злочинністю поставила перед наукою задачу вивчення злочинної діяльності як соціального феномена, що розвивається за своїми законами [1, с. 371].

Основою криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень є дані вивчення залишених матеріальних й ідеальних слідів-наслідків як результату взаємодії суб'єкта кримінального правопорушення з іншими особами, матеріальними й іншими об'єктами навколишнього середовища, в умовах сформованої обстановки, що вказують на криміналістично значимі ознаки кримінального правопорушення, злочинця, різні типові обставини, у тому числі й побічно пов'язані з даним діянням, можливо, і не істотні для його кримінально-правової кваліфікації, але важливі для розкриття та розслідування кримінального правопорушення.

Стосовно кримінальних правопорушень з фінансовими ресурсами, це зазвичай мається на увазі шахрайства з фінансовими ресурсами. Доцільно виділити основні елементи криміналістичної характеристики, які найповніше відображають механізм злочинної події, з тим, щоб у процесі їх окремого розгляду деталізувати окремі положення.

ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

В Україні 01 липня 2016 р. набув чинності ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання», який установлює види бібліографічних посилань, правила та особливості їхнього складання і розміщування у документах.

ДСТУ 8302:2015 – це державний стандарт України, що регламентує принципи оформлення бібліографічних посилань на джерела інформації. Сьогодні ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» – найновіший стандарт оформлення бібліографічних посилань в Україні, який широко застосовують при оформленні списків використаної літератури університети, наукові журнали та видавництва. Розробником ДСТУ 8302:2015 є Державна наукова установа «Книжкова палата України імені Івана Федорова».

ДСТУ 8302:2015 – це стиль цитування, що використовується на національному рівні в Україні. Список бібліографічних посилань можуть наводити нумерованим або ненумерованим. Зазвичай використовують нумерований список джерел, посилаючись на відповідні праці в тексті роботи через порядковий номер джерела та номер цитованої сторінки. Правила складання бібліографічного посилання за ДСТУ 8302:2015 складні та передбачають значну кількість нюансів: від вимог щодо наведення даних авторів до застосування граматичної та приписаної пунктуації.

До Вашої уваги приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел у дисертації з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015

https://drive.google.com/file/d/1FCoiPjgSICBQz_Q9PDu1p4a-Dp_QG2Ry/view

Мовні конструкції, які використовуються у наукових працях для виконання функції засобів зв'язку між реченнями

<i>Мовна функція</i>	<i>Лексичні засоби</i>
Причина та їїнаслідок, умова та наслідок	(і) тому, тому, що
	оскільки
	з чого виходить, звідки
	внаслідок
	у результаті
	на основі вищезазначеного, на підставі вказаного вище
	у зв'язку з цим
	залежно від
	згідно з цим
	у цьому випадку
	за таких умов
	у такому випадку
	(а) якщо (ж)..., то ...
	свідчить
	вказує
	говорить
	відповідає
	що дає можливість
	дозволяє
	сприяє
має значення і т.п.	
Часове співвідношення та порядок викладення	спочатку, насамперед, у першу чергу
	одночасно, у той самий час
	поруч з цим, поряд з таким
	попередньо, вище, раніше
	ще раз, знову
	потім, нижче, після цього
	згодом, далі, пізніше
	по-перше, по-друге і т.п.
	зараз, нині, у цей (на цей) час, до цього часу
	у минулі роки, останнім часом, останнього часу
на закінчення, зрештою, нарешті	
Зіставлення та протиставлення	але, втім, а проте, та, однак, зрештою
	як..., так і...; так само, як і ...
	не тільки, але і (й)
	порівняно з; якщо..., то...
	на відміну, навпаки, на противагу
	аналогічно, таким чином, також
	з одного боку, з іншого боку
у той час, як; разом з тим	
Доповнення або	також і, до того ж, при цьому, разом з тим
	окрім, більше того
	понад
	особливо, а надто
Посилання на попередній або наступний вислів	тим більше, що
	у тому разі, у випадку, тобто, а саме

	показано
	сказано
	доведено
	як було відзначено
	отримано
	знайдено
	встановлено
	згадано
	виходячи з міркувань
	як підкреслювалось, вказувалось вище
	згідно з цим
	відповідно до цього
	відповідним чином
	у зв'язку з цим, відповідно до цього
	у зв'язку з вищевикладеним
	цей, що розглядається, вищевказаний і т.п.
	такий, подібний, аналогічний, відповідний, такого типу, такого виду, схожий на ...
	багато з них, один з них, деякі з них
	наступний, деякий, надалі, подальший, дальший, другий
	більшість, більша частина
	керуючись положенням
Узагальнення, висновок	дослідженням встановлено
	як наслідок
	таким чином, отже
	у результаті, у кінцевому підсумку
	на закінчення, і нарешті
Ілюстрація	наприклад; так, як приклад; для прикладу
	прикладом може слугувати (бути)
	такий же (наприклад)
	у випадку, для випадку
	про те може свідчити; що очевидно
Введення нової інформації	розглянемо такі випадки...
	зупинимось детально на...
	основні переваги цього методу полягають у...
	деякі додаткові зауваження...
	декілька слів щодо перспектив дослідження...
	наведемо декілька прикладів

РЕЦЕНЗІЯ НА КУРСОВУ РОБОТУ

на тему _____

здобувача вищої освіти _____

(П.І.Б.)

групи _____

Відповідність оформлення вимогам методичних рекомендацій _____

Обґрунтування актуальності теми, формування мети та завдань _____

Правильність застосування методів дослідження _____

Відповідність змісту поставленим питанням _____

Ступінь розкриття поставлених завдань _____

Рівень аналізу нормативно-правових актів та судової практики _____

Самостійність виконання роботи _____

виявлено % запозичень

Рівень використання наукових категорій і їх розгортання на усіх етапах дослідження _____

Ступінь новизни _____

Вміння поєднати теоритичний та емпіричний рівень аналізу _____

Рівень опрацювання наукових джерел _____

Аргументованість й точність висновків _____

Інше _____

Робота заслуговує оцінки _____

Науковий керівник _____

Дата перевірки _____

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Кримінальний кодекс України від 05 квіт. 2001 р. № № 2341-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/print>.
4. Розслідування та судовий розгляд кримінальних проваджень щодо легалізації (відмивання) коштів: посібник для суддів. Страсбург-Київ. Червень 2021. 106 с. URL: <http://surl.li/ddenr>
5. Керівництво з ризик-орієнтованого підходу для спеціально визначених суб'єктів первинного фінансового моніторингу. Київ. 2020. URL: <https://cutt.ly/fVgBBq>
6. Кривошеєв К.О. Адміністративно-правові засади діяльності єдиного правоохоронного органу, що забезпечує фінансову безпеку України: дис. ... канд.юрид.наук. Суми, 2021. 233 с.
7. Посібник щодо деяких аспектів здійснення фінансових розслідувань (дослідження фінансових відносин). 2021. 156 с. URL : [https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/200/Typologies%20\(National%20Studies,%20Guidances%20etc\)/UKR_FINANCIAL%20INVESTIGATIONS%20MANUAL.pdf](https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/200/Typologies%20(National%20Studies,%20Guidances%20etc)/UKR_FINANCIAL%20INVESTIGATIONS%20MANUAL.pdf)

Допоміжна:

8. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV (із змінами і доповненнями). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n1085>
9. Про Бюро економічної безпеки України : Закон України від 28 січ. 2021 р. № 1150-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text>
10. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 06 груд. 2019 р. № 361-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>
11. Про затвердження Положення про Державну службу фінансового моніторингу України : Постанова Кабінету Міністрів України від 29 лип. 2015 р. № 537. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-2015-%D0%BF#Text>
12. Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України : Постанова Кабінету Міністрів України від 06 бер. 2019 р. № 227. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-%D0%BF#Text>
13. Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів : Закон України від 10 листоп. 2015 р. № 772-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/772-19#Text>
14. Про ратифікацію Конвенції про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом: Закон України від 17 груд. 1997 р. № 738/97-ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/738/97-вр>
15. Kalhanova Olena, Yevgen Kotukh. Processing capacity of use electronic (digital) evidence during investigation of criminal offenses in the sphere of economic activity. *Фінансові розслідування: імплементація світового досвіду в Україні* : збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції, 19 травня 2023 року / відп. за вип. Є. Ю. Колосовський. Ірпінь : Державний податковий університет, 2023. С. 15-17.
16. Kalhanova O. Principles of the international police cooperation. *Реформування кримінального провадження в Україні: кримінальні процесуальні та криміналістичні аспекти* : Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті професорів В.П. Бахіна, В.К. Лисиченка, І.Я. Фрідмана (Ірпінь, 19 квітня 2019 року). Ірпінь: УДФСУ, 2019. С. 19-23.
17. Взаємодія слідчого з іншими органами і підрозділами при розкритті та розслідуванні кримінальних правопорушень : навч. посіб. / С. Є. Абламський та ін. ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Панов А. М. [вид.], 2019. 207 с.
18. Долбнєва Д. В. Особливості та результати проведення фінансових розслідувань економічних злочинів на прикладі Західного регіону. *Бізнес Інформ*. 2019. №3. С. 292–301.

19. Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах від 20 квітня 1959 року. URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_036
20. Європейська конвенція про видачу правопорушників від 13 грудня 1957 року. URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_033
21. Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: затв. наказом МВС України від 07.07.2017 № 575. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17>
22. Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні: затв. наказом ГПУ, МВС, СБУ, Мін'юсту, Державної прикордонної служби, Міністерства фінансів України від 16 листопада 2012 р. № 114/1042/516/1199/936/1687/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12>
23. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: затв. наказом Міністерства юстиції України №53/5 від 8 жовтня 1998 р. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>
24. Калганова О.А. Правові підстави здійснення міжнародного співробітництва в боротьбі зі злочинністю. *Теорія та практика протидії злочинності у сучасних умовах* : Міжнародна науково-практична конференція (Львів, 8 листопада 2019 року). м. Львів, Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. С. 65-66.
25. Калганова О.А. Інформаційно-аналітична діяльність окремих суб'єктів фінансових розслідувань. *Наукові інновації та передові технології (Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»)*. Випуск № 5(33). 2024. С. 552-560 (у співавторстві).
26. Рекомендації FATF. Міжнародні стандарти боротьби з відмиванням коштів, фінансуванням тероризму і розповсюдженням зброї масового знищення. методологія з оцінки відповідності рекомендаціям FATF та ефективності систем протидії відмиванню коштів та боротьби з фінансуванням тероризму. Правила та процедури 5-го раунду взаємних оцінок комітетом MONEYVAL. URL : <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/books/5%20round%20FATF.pdf>
27. Калініна І.В. Ситуаційна обумовленість залучення експертів сторонами кримінального провадження. Теорія і практика судової експертизи і криміналістики: матеріали III-ої Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 27 лютого 2020 року). Київ-Маріуполь, 2020. С. 129-131.
28. Конвенція про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах 22 січ. 1993 р. URL : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/997_009
29. Фінансові розслідування: імплементація світового досвіду в Україні : збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції, 19 травня 2023 року / відп. за вип. Є. Ю. Колосовський. Ірпінь : Державний податковий університет, 2023. 368 с.
30. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України. Зразки процесуальних документів у кримінальному провадженні / [Бесчастний В., Безпалова О., Батіг Р. та ін.] ; за заг. ред. М. Лошицького. К. : Видавничий дім «Професіонал», 2020. 1272 с.
31. Чигрина Г.Л. Реалізація засад міжнародного співробітництва під час кримінального провадження за фактами легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом. *Фінансова та митна безпека держави: інформаційно-аналітичне, нормативне та інституційне забезпечення* : тези доповідей на II Міжнародному форумі (Ірпінь, 6 червня 2019 року). Ірпінь : УДФСУ, 2019. С. 242-245.

Інформаційні ресурси Інтернет:

32. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL : <https://rada.gov.ua>
33. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України. URL : <http://www.kmu.gov.ua>
34. Офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України. URL : <http://www.mvs.gov.ua>
35. Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України. URL : <http://minjust.gov.ua>
36. Офіційний веб-портал судової влади України. URL : <https://court.gov.ua>
37. Веб-сайт Верховного Суду. URL : <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>
38. Офіційний веб-сайт Служби безпеки України. URL : <http://www.sbu.gov.ua>

39. Офіційний веб-сайт Офісу Генерального прокурора. URL : <http://www.gp.gov.ua>
40. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua>
41. Офіційний веб-сайт Державної служби фінансового моніторингу. URL : <https://fiu.gov.ua>
42. Офіційний веб-сайт Бюро економічної безпеки України. URL : <https://esbu.gov.ua>
43. Офіційний веб-сайт Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів. URL : <https://arma.gov.ua>

Міжнародні видання:

44. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European economic and social committee and the AND THE Committee of the regions on the EU Strategy to tackle organised crime 2021-2025. Brussels, 14.4.2021. COM(2021) 170 final. URL : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0170&qid=1632306192409>.
45. Council of the European Union conclusions on enhancing financial investigations to fight serious and organised crime. Brussels, 17 June 2020 (OR. en). URL : <chrome-extension://efaidnbnmnnibpcajpcglcfindmkaj/https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8927-2020-INIT/en/pdf>.
46. Jean-Pierre Brun, etc. Taxing Crime: A Whole-of-Government Approach to Fighting Corruption, Money Laundering, and Tax Crimes. StAR, WU Global Tax Policy Center. Jun 29, 2022. URL : <https://star.worldbank.org/publications/taxing-crime-whole-government-approach-fighting-corruption-money-laundering-and-tax-0>.